

Interjú Hatos Pállal, a Balassi Intézet főigazgatójával

Kérdezett Zólyá Andrea Csilla

■ – 2012-ben hozták létre a Publishing Hungary programot, amelynek fő lebonyolítója a külföldi magyar kulturális intézeteket felügyelő Balassi Intézet. A Publishing Hungary programon keresztül a nemzetközi könyvvásárokon a magyarországi jelenléte kívánják elősegíteni és ösztönözni. Bemutatná a programot röviden? Egy év távlatából nézve hogyan értékeli a program eddigi eredményeit?

– Mindig az volt a fájdalomunk, hogy nyelvünk magányossága és a fordítás nehézségei miatt a magyar irodalmat, a mi egyediségünket nem ismerik és nem értékelik külföldön. Úgy tűnik azonban, ennek vége, irodalmunk jó híre Kertész Imre Nobel-díja, Esterházy Péter, Nadas Péter és annyi más író külhonban elért sikerei nyomán is egyre szélesebb körben ismert. Ezt a folyamatot ki kell használni. A Nemzeti Kulturális Alap 2012–2014 között a Publishing Hungary program révén évi 100 millió forint támogatást nyújt arra, hogy Magyarország – a Balassi Intézet és a külföldi magyar intézetek szervezésében – évi 10-12 nemzetközi könyvvásáron vegyen részt. A program elsődleges célja a magyar könyvkultúra, a magyar szépirodalmi és tényirodalmi művek – friss megjelenések és korábban megjelent, maradandó értéket képviselő, klasszikus munkák egyaránt – népszerűsítése, megismertetése a nemzetközi szakmai és olvasóközönsséggel. Ami az eredményeket illeti, egy év kevés a siker megítélésére. Meggyőződésem azonban, hogy a könyvvásári szerepléseknek köszönhetően magasabb szintre került a magyar könyv és szerzők nemzetközi ismertsége. Emellett pedig gazdagítják a hazánkról kialakított képet, hiszen hagyományainkban mélyen gyökerező és a kortárs valósághoz is ezernyi szállal kötődő irodalom elősegítheti, hogy idegenek is megértsék a magyar történelmet, és ezáltal sokkal hitelesebb képet alkossanak róla.

– A kortárs magyar könyvkultúra meghatározó műveinek idegen nyelvekre való lefordítását milyen mértékben sikerült fellendíteni? Tudna konkrét példákat mondani, mely könyveket fordították le a program keretében és milyen nyelvekre?

– A Publishing Hungary programhoz tartozik egy fordítástámogatási program is, amely 2012-ben 40 kötet fordításához ítelt meg különböző mértékű támogatást. Ennek segítségével jelenhet meg Kosztolányi Nérója franciául, Rubin Szilárd *Csirkejátéka* hollandul vagy Bánffy Miklós *Erdélyi történetének* második kötete németül. A kortársak közül többek között Nadas Péter *Emlékiratok* könyve orosz fordítását vagy Krasznahorkai László *Sátántangójának* román nyelvre átültetését támogatta a program.

– A közép-európai országokhoz viszonyítva könyvkultúránk más népekkel való megismertetése szempontjából milyen helyet foglalunk el? Milyennek véli a magyar irodalom külföldi elismertségét?

– Hadd válaszoljak előbb a második kérdésre: a magyar irodalom külföldi elismertsége az elmúlt húsz évben nagyot nőtt, köszönhetően az 1999-es frankfurti díszvendégségnek, Kertész Imre Nobel-díjának, valamint kortárs és klasszikus íróink – mint például Márai Sándor – külföldi sikereinek. Más közép-európai országokkal összehasonlítva arányaiban ugyanott tudunk lenni, ahol a lengyelek, a románok vagy a csehek, bár az egyes könyvvásári jelenléteket tekintve ezekben az országok-

ban már jó pár éve felismerték, milyen fontos szerepe van ezeknek a nemzetközi rendezvényeknek, így ők még némileg felkészültebbeknek tűnnek nálunk.

– *Milyen feladatokat és a lehetőségeket lát e téren? Sikerült-e a felzárkózást elindítani? Előreláthatóan mennyi időre lehet szükség, hogy ez ténylegesen megtörténjen?*

– Az elsődleges feladat a színvonalas és látható megjelenés, a hároméves program pedig lehetőséget ad az építkezésre, a folytonosság megteremtésére. Reményeink szerint a szisztematikus nemzetközi bemutatkozás révén ezen a téren hamarosan, talán még az idén felzárkózunk említett szomszédainkhoz.

– *Megoldást jelenthet ebben a kultúrák közötti hídverésben a Publishing Hungary program. Lát-e lehetőséget, vagy körvonalazódik-e egyéb, e programmal párhuzamosan, hasonló célból létrejött projektekkel való együttműködés?*

– Egyértelműen. A program feltétlenül segít abban, hogy Magyarország kultúrája nagyobb figyelmet kapjon azokban az országokban, ahol egy-egy könyvvásáron jelen vagyunk, s ez a figyelem megsokszorozódik a díszvendégségek esetében. A könyv kultuszát ezeken a megjelenéseken mindig igyekszünk összekötni más kulturális eseményekkel, és kiemelt szerepet kap a design, a mindennapi vizuális kultúra magas színvonalú és tudatos beépítése a megjelenésekbe.

– *A programba bekapcsolódtak-e, bekapcsolódnak-e magyarországi vagy akár határon túli magyar kiadók, illetve szakmai és fordítói műhelyek?*

– Kiemelt célunk, hogy a magyarországi és a határon túli kiadókkal és szakmai műhelyekkel felvegyük a kapcsolatot, és közösen gondolkodjunk a lehetőségekről. Jó kapcsolatokat ápolunk a magyarországi kiadókat, illetve gyerekkiadókat tömörítő érdekképviseleti szervezetekkel, a MKKE-vel és a MGYKE-vel, valamint a Magyar Írószövetséggel is. S ugyanezt tervezzük idén a határon túli kiadókkal.

– *A Publishing Hungary program célja, hogy a jelentős európai, de nem csak az európai, hanem a világ fontos könyves eseményein való megjelenések által kiemelt figyelmet kaphasson a magyar kultúrának és a kulturális diplomáciájának a képviselője. Ennek jegyében 2012-ben 12 könyvfesztiválon és könyvvásáron voltak jelen. A könyvkultúra megismertetése mellett mely társművészetek képviselői kaptak lehetőséget a bemutatkozásra?*

– Elsősorban a díszvendégségek kínálnak lehetőséget a kultúra szélesebb szelétének bemutatására; így Szentpétervárt és Helsinkiben fellépett a Dresch–Lukács szaxofon és cimbalom duó, Szófiában Tóth Viktor szaxofonművész együttese, a Road Six Sax, ugyancsak itt láthatták a nézők a kecskeméti néptáncgyűttes szólistáit, Belgrádban a Juhász-együttes táncházát élvezhették a látogatók, és ugyanitt bemutatkozott a Petőfi Irodalmi Múzeum Örkény-jubileumra tervezett kiállítása, valamint Góbi Rita táncársulata, amely Örkény-egyperceseket mesélt el táncban. Frankfurtban, Bécsben és Szentpétervárt a magyar konyha remekeit is megköstölhették az érdeklődők.

– *Tavaly négy könyvvásáron is kitüntetett meghívottként díszvendég volt Magyarország. Az idén közzétett szakmai programban pedig Moszkvában lesz díszvendég. Mit von ez maga után? Hogyan készülnek erre az eseményre?*

– Moszkvában szeretnénk elérni, hogy jó két évtizedes kihagyás után az orosz olvasók ismét felfigyeljenek a magyar irodalomra. Szeretnénk a fiatalabb generációkkal is megismertetni klasszikusainkat és mindenkivel felfedeztetni kortárs íróinkat. Igyekszünk elősegíteni, hogy a magyar kiadók orosz partnerekre találjanak, valamint szeretnénk a 2013-as moszkvai könyvvásárt a magyar kultúra egészének színes-dinamikus ünnepévé tenni. Most ezen dolgozunk.